

Tisková informace

Praha a Brno 2. 12. 2009

Společné doporučení ministerstva práce a sociálních věcí a veřejného ochránce práv k chráněnému bydlení

Zákonem č. 206/2009 Sb., došlo k novelizaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále jen zákon o sociálních službách), a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (dále jen zákon o pomoci v hmotné nouzi), s účinností od 1. srpna 2009.

Jednou ze změn, kterou novela přinesla, je i to, se na uživatele služby chráněného bydlení již nadále nevztahuje zaručený minimální zůstatek příjmu po úhradě stravy a ubytování ve výši 15 % příjmu.

Současně dochází ke změně zákona o pomoci v hmotné nouzi umožňující uživateli chráněného bydlení, který nebude mít dostatečné finanční prostředky k zabezpečení svých základních životních podmínek, aby využil možnosti sociální ochrany v rámci systému pomoci v hmotné nouzi.

Důvodem, který ministerstvo vedl k tomuto kroku, je zejména skutečnost, že sociální služba chráněného bydlení je službou směřující svou podstatou k posilování schopnosti samostatného života v přirozeném prostředí. Způsob poskytování této služby maximálně přibližuje uživatele této služby běžnému způsobu života, např. i postupným osamostatňováním v hospodaření s finančními prostředky.

Již před účinností zmiňované novely docházelo a stále dochází mezi poskytovateli služby chráněného bydlení k obavám, že osobám po úhradě ubytování a stravy nezůstanou žádné finanční prostředky, nebo pokud dojde ke snížení úhrad tak, aby tato situace nenastala, bude to znamenat vyšší finanční zátěž a chybí garance jejího pokrytí. Nejasnosti panují rovněž v podmínkách pro využití pomoci ze systému pomoci v hmotné nouzi.

Ministerstvo práce a sociálních věcí a veřejný ochránce práv, ač mohou do jisté míry chápat obavy poskytovatelů, potažmo místních samospráv, jako těch, které by se měly finančně podílet na zajištění sociálních služeb, varují před kroky, které by znamenaly postup proti samotnému účelu zákona o sociálních službách a proti základním principům poskytování sociálních služeb.

Základní zásadou samotného zákona o sociálních službách a premisou při poskytování sociálních služeb je, že pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí na osoby působit aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti a motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Ve světle shora uvedeného je tedy nutné, aby poskytovatelé stanovili takovou výši úhrad u konkrétního uživatele chráněného bydlení, která mu umožní zajistit nejen ubytování a stravu, ale také uspokojovat ostatní základní osobní potřeby a on se bude moci, co nejvíce je to možné, zapojit do společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný.

Smysl a účel sociálních služeb nemůže být tedy naplněn v případě, kdy osobě nezůstanou po úhradě ubytování a stravy žádné finanční prostředky, nebo pouze symbolická suma.

Nutno podotknout, že postupovat výše uvedeným způsobem, který podporuje začleňování uživatelů sociálních služeb, a to i uživatelů pobytových zařízení, mohou poskytovatelé již od účinnosti zákona o sociálních službách, jelikož tento stanoví pouze minimum, které je klientovi garantováno. Nic však nebránilo a nebrání poskytovatelům, aby osobě zůstalo více než 15 % z jejího příjmu, a to zvláště v případě, kdy 15 % zůstatku příjmu znamená částku, která nemůže pokrýt odůvodněné a běžné potřeby uživatele. Rozhodnutí často není pouze na poskytovatelích, svoji roli pochopitelně uplatňují i zřizovatelé, kteří musí služby finančně podporovat. Jejich směrem a směrem k místním samosprávám odpovědným za komunitní plánování pak na tomto místě musí zaznít, že **pokud je konkrétní služba v regionu poptávána, existuje zde její reálná potřeba, musí být nastaveny podmínky jejího poskytování tak, aby byla rovněž službou dostupnou a službou, která je poskytována v souladu se smyslem zákona o sociálních službách.**

Ač se může zdát, že systém nastavený k 1. srpnu 2009 bude klást vyšší nároky na finanční zabezpečení služby chráněného bydlení, je nutné si uvědomit, že osoby, které nemají žádné příjmy nebo je jejich příjem velmi nízký a dosud nemohly být uznány za osoby v hmotné nouzi, protože to zákon o pomoci v hmotné nouzi výslovně vylučoval, mají nyní možnost čerpat dávky pomoci v hmotné nouzi, **příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení (poskytovaný z důvodů hodných zvláštního zřetele).**

Podmínkou pro čerpání **příspěvku na živobytí** je, že příjem klientů chráněného bydlení po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (ve smyslu ust. § 9 odstavce 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi však nejvýše do výše 30 %, a v Praze 35 % příjmu osoby) je nižší než částka živobytí (u jednotlivce 3 126 Kč).

Co se týká **doplatku na bydlení**, je třeba vycházet z ust. § 33 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi, který stanoví obecné podmínky pro vznik nároku na doplatek na bydlení, a odst. 5 citovaného ustanovení, který upravuje poskytnutí dávky v případech hodných zvláštního zřetele. Je nutné zmínit, že uživatelům chráněného bydlení není ubytování poskytováno na základě nájemní smlouvy, ale svým charakterem může být tato forma bydlení považována za jinou než nájemní formu bydlení.

Doplatek na bydlení ve smyslu § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi lze poskytnout uživateli chráněného bydlení, který je osobou v hmotné nouzi podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi, přičemž skutečnost, zda má nebo nemá nárok na příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory a na příspěvek na živobytí, nehraje roli. Pokud ale osobě nevznikne nárok na příspěvek na živobytí, činí její částka živobytí částku existenčního minima (2 020 Kč).

Je třeba podotknout, že doplatek na bydlení z důvodů hodných zvláštního zřetele (ust. § 33 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi) je nenárokovou dávkou, tzn., je na úvaze orgánu pomoci v hmotné nouzi, zda po zvážení příčin, proč osoba používá dlouhodobě jinou než nájemní formu bydlení, dávku přizná či nikoliv. Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo v souvislosti se změnou právní úpravy metodický pokyn č. 4/2009, který orgánům pomoci v hmotné nouzi poskytuje konkrétní a podrobnou metodickou pomoc ohledně postupu při rozhodování o výše uvedené dávce.

Kasuistiky možného čerpání příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení z důvodů hodných zvláštního zřetele

- V následujících kasuistikách tvoří příjem klientů jejich důchod (ten je do příjmu ve smyslu ust. § 9 odst. 1 písm. c) započítáván ve 100 %).¹ Za přiměřené náklady na bydlení je považována úhrada za ubytování stanovená ve smlouvě o poskytnutí sociální služby ve výši zákonného maxima, tudíž 5 400 Kč.
- Kasuistiky jsou základním nastíněním dané problematiky. Není v nich pracováno s vlivem celkových majetkových a sociálních poměrů osob, stejně jako s potřebou zvýšených nákladů na úhradu doporučeného dietního stravování od odborného lékaře. To vše orgán pomoci v hmotné nouzi při rozhodování o přiznání či nepřiznání dávky rovněž zohledňuje a v důsledku toho se může výše částky živobytí osoby umístěné v chráněném bydlení navyšovat.
- Josef Novák, klient chráněného bydlení má měsíční příjmy 4 500 Kč. Po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (nejvýše však do výše 30 %), činí jeho příjem 3 150 Kč. Jde o částku vyšší než je částka jeho živobytí (3 126 Kč). Pan Novák se tedy nenachází v hmotné nouzi pro nárok na příspěvek na živobytí. Ve smyslu ust. § 33 odst. 1 a 5 mu ale může být poskytnut doplatek na bydlení z důvodů hodných zvláštního zřetele, jelikož mu jeho příjem dosahuje částky živobytí (2 020 Kč), ale nepostačuje mu k zabezpečení nákladů na bydlení.
- Jan Nový, klient chráněného bydlení má měsíční příjmy 6 000 Kč. Příjem po uplatnění konstrukce pro účely příspěvku na živobytí dle ust. § 9 odst. 2 činí 4 200 Kč. Tato částka převyšuje částku živobytí, tudíž pan Nový nedosáhne na příspěvek na živobytí. Ve smyslu ust. § 33 odst. 1 a 5 mu ale může být poskytnut doplatek na bydlení z důvodů hodných zvláštního zřetele, jelikož mu jeho příjem dosahuje částky živobytí (2 020 Kč), ale nepostačuje mu k zabezpečení nákladů na bydlení.
- Petr Malý, klient chráněného bydlení má měsíční příjmy 8 100 Kč. Příjem po uplatnění konstrukce pro účely příspěvku na živobytí dle ust. § 9 odst. 2 činí 5 670 Kč, pan Malý nemá nárok na příspěvek na živobytí. Pokud z částky 8 100 Kč odečteme úhradu za bydlení, tzn. 5 400 Kč, zůstane panu Malému částka 2 700 Kč, což je více jak jeho částka živobytí (2 020 Kč) a tudíž se nenachází ve stavu hmotné nouze pro nárok na doplatek na bydlení z důvodů hodných zvláštního zřetele.

Osoby s příjmem vyšším než 7 419 Kč si již tedy ze svého příjmu musí hradit ubytování a stravu sami a nemají nárok na využití pomoci ze systému hmotné nouze. Na tuto skutečnost musí poskytovatelé, potažmo zřizovatelé reflektovat, tak jak bylo shora popsáno.

Iva Hrazdilková, tisková mluvčí
Kancelář veřejného ochránce práv, tel.: 542 542 775
e-mail: iva.hrazdilkova@ochrance.cz

Štěpánka Filipová, vedoucí oddělení styků s veřejností
Ministerstvo práce a sociálních věcí, tel.: 221 922 809
e-mail: stepanka.filipova@mps.v.cz

¹ V případě, že mají klienti příjmy i ze závislé činnosti apod., uplatní se v případě posuzování vzniku nároku na příspěvek na živobytí konstrukce příjmu uvedená v ust. § 9 odst. 1 písm.a), popř. b) – tedy za příjem se považuje 70% příjmu ze závislé činnosti, popř. 80 % z náhrady mzdy nebo z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci).